

יוסף מונדי : אחיו של רסקין

(מערכון)

משתתפים :

אחיו של רסקין, פנר (לשעבר מסגר ופסל) ;
רסקין, מחלק-עתונים ;
אשה בכחול, דמות בלתי-ברורה ;
קולות (שכן ושכנה).

תיאור הבימה : חדר ענק, מיטה במרכז החדר, עליה שוכב אחיו של רסקין ז"ל. על אחד הקירות תבליט ובו דמות אשה, התבליט מכסה את כל הקיר. ליד הקיר שבעומק הבימה גל ספרים ענקי המגיע עד לתקרה, זוג אופניים, לא הרחק מהמיטה — שולחן, על השולחן — גראמופון. רסקין עומד על-יד המיטה דומם. הגראמופון מנגן את הרקוויאם של ורדי.

קול (שכן) : אולי יהיה שקט !

קול (שכנה) : אנחנו אנשים עובדים !

קול (שכן) : שכן ! תפסיק ! דמעות מעצבנות אותנו !

קול (שכנה) : אנחנו נפנה למטרה !

רסקין (ממלמל) : טוב, טוב, אעשה כרצונכם. (ניגש לגראמופון ומשתיק אותו.

חוזר אצל המיטה)

(שומעים מנגינת כינור. המנגן מזייף, על אף הזיוף, השכנים אינם מתרעמים)

רסקין : אי-צדק, ממש אי-צדק, אני אתלונן.

(בכנסת אשה בכחול)

(שומעים דפיקת בדלת)

רסקין : מי זה יכול להיות ?

קול : אני.

רסקין (פותח את הדלת) : את.

האשה בכחול : באתי אליך.

רסקין : סוף-סוף.

האשה בכחול : הייתי בודדת שם.

רסקין : לא מטפלים בך כהלכה ?

האשה בכחול : כן, אבל רציתי לשמוע את הגראמופון.

רסקין : אינני יכול להשמיע לך שום דבר, השכנים מתנגדים לרעש.

האשה בכחול : השכנים שלך אכזריים ?

רסקין : מאד.

האשה בכחול : מי שוכב על המיטה ?

רסקין : אחי.

האשה בכחול : מה קרה לו ?

רסקין: רצחתי אותו. רצח בכוונה־תחילה.

האשה בכחול: מתי?

רסקין: לפני שעה קלה.

האשה בכחול: מדוע?

רסקין: מדוע...

האשה בכחול: השמיע לי משהו בגראמפון.

רסקין: מה את רוצה לשמוע?

האשה בכחול: משהו, ככה, מעניין.

רסקין: אשמיע לך את המארסינו. (ניגש לשולחן, מסובב את הידית. האשה בכחול מתישבת על המיטה ליד המת)

האשה בכחול: טוב שלא מרגישים את הסרחון. למתים יש ריח משונה.

רסקין: הצרה שהגראמפון שלי ישן מאד, אבל פעם (כחולם), כן, פעם אקנה פאטיפון של ממש.

האשה בכחול: אפשר להשיג בשוק־הפישפשים. אני קניתי שם שטיח נפלא לפני שבוע. המוכר סיפר לי כמעט בסוד שהשטיח היה שייך לסולטן תורכי.

רסקין: פעם אקנה סוס־מרוצים לבן.

האשה בכחול: מתי פעם?

רסקין: לא אני רציתי לקנות את הפריג'ידר. את!

האשה בכחול: אני אוהבת פריג'ידרים, אני אוהבת מיפון.

רסקין (מניע את הגראמפון): עכשיו!

(המארסינו)

רסקין: הקשיבי! הקשיבי! (רעמים, תופים, גיליוטינה)

האשה בכחול: אני מתרגשת.

רסקין: מוציאים להורג את לואי־ה־16.

האשה בכחול: סוף המונרכיה!

רסקין: מוציאים להורג את לואי־ה־15.

האשה בכחול: ה־14!

רסקין: ה־13!

האשה בכחול: ה־12!

רסקין: ה־11!

האשה בכחול: מספיק, רסקין.

רסקין: ה־10!

האשה בכחול (כמעט נחנקת): באמת מספיק.

רסקין: ה־9!

קול (שכן): שקט! אנחנו רוצים לישון!

קול (שכנה): כן, כן, אנחנו אנשים עובדים!

(רסקין משתיק את הגראמפון)

האשה בכחול: אני מאושרת.

רסקין: מאושרת.

האשה בכחול: כן, ממש מאושרת. (מחייכת באושר) מאושרת, מ..א..ו..ש..ר..ת..: רסקין: מדוע?

האשה בכחול: משום שהפסקת את הגראמפון. אני חושבת שעליך להתחיל בחיים חדשים. מה שמרגיז אותי באמת שתמיד אתה נמצא בתקופת משבר, תמיד בתקופת מעבר, הרי המצב הזה יהרוס אותך. ראית את עצמך פעם בראי? הזדקנת מאד. (בחיבה אמיתית) היית פעם נרקיסי, אהבת את עצמך מאד.

רסקין: הזמנים משתנים.

האשה בכחול: הייתי רוצה לגהץ.

רסקין: אין כאן מגהץ.

האשה בכחול: בחוץ יש המון.

רסקין: האסון הוא למעשה שהדירה הזאת קרובה לפביש. הפירכרות מרעישות ואי־אפשר לנוח.

האשה בכחול: אביא גם קרש־גיהוץ.

רסקין: מה את רוצה לגהץ?

האשה בכחול: תראה, זאת הפתעה.

רסקין: החולצה שלי מקומטת. תגהצי לי אותה?

האשה בכחול: ברצון רב. אני חוזרת עוד מעט. (יוצאת)

רסקין: (ניגש לפגרה, ממשש את הדופק): לא, הוא באמת מת. חנקתי אותו. אחי

קרא ספרים בשפה שאינני מבין. אצטרך למכור את הספרים לפי המשקל.

(מחשב) קילו נייר — לירה ומשהו, יש כאן חמישים קילו. בזה אוכל לשלם את

שכר־הדירה. זה חשוב מאד להיות בלי חובות.

(חוזרת האשה עם מגהץ, קרש־גיהוץ ומוודה)

רסקין: לעזור לך?

האשה בכחול: נשים תמיד מסתדרות לבד.

רסקין: כן, כן.

האשה בכחול: עוד לא שאלת אותי.

רסקין: מה?

האשה בכחול: ההפתעה!

רסקין: איזו הפתעה?

האשה בכחול: מה יש בתוך המוודה. זה מה שאני רוצה לגהץ.

רסקין (ללא התעניינות): באמת, מה יש בפנים?

האשה בכחול: שמלת־הפלולות שלי. (היא פותחת את המוודה. מוציאה מתוכה

שמלה כחולה ענקית) אתה רואה?

רסקין: יפה, ממש יפה.

האשה בכחול: אתה לא זוכר אותה?

רסקין: ודאי שאני זוכר אותה.
האשה בכחול: איך תזכור אותה? הרי הפרנו בבית־קפה... ואל תשכח שאני מבוגרת ממך. (היא פורשת את השמלה על קרש־הגיהוץ) האסון שלי שאני אוהבת בחורים צעירים. תמיד אוהבתי בחורים צעירים. (מתבוננת ארוכות בידיה) אני מתפגרת ואני אוהבת בחורים צעירים. אליך, כמוכן, יש לי יחס אחר, יחס אנושי יותר, אבל המבט שלך אינו מוצא חן בעיני. יש לך מבט קשה מדי והזקן שלך משנה אותך לגמרי.

רסקין: אין לי זקן.
האשה בכחול: יש לך, זקן גדול. אני אוהבת גברים עם זקן. (משתעלת בחזקה)
רסקין: את חולה?
האשה בכחול: גרוע מזה.
רסקין (נבהל): באמת?

האשה בכחול: אני לא יודעת איך לקרוא למחלתי אבל אני משוכנעת שזאת לא מחלה אנושית. אני חושבת שיש לי משהו אחר, משהו איום משתלט עלי, מפסיק את פעולותי. אני חיה חיים איומים. רסקין. הסדר שלי הוא לא סדר, אני חיה בתוך אי־סדר מוחלט. היום שלי הוא לילה, והלילה — יום. אני מסתובבת בתוך חלום רע, איבדתי כל חוש־מידה, העצלות והטירוף משתלטים עלי, כל פעם, כל פעם. הכל נפסק. אני לא יודעת מאיין אתחיל ואיפה אסיים, אין לי אפילו בית. אני משוטטת ברחובות כמו מטורפת. אני מוכנה לספר לכל אחד ואחד את הסיפור שלי. אני השתניתי מאד. ואל תשכח (בגאווה) — אני ממשפחה טובה, קיבלתי חינוך טוב, אפילו הייתי תלמידה טובה, המורים קיוו שאהיה פעם מישהו. למדתי לנגן בכינור.

רסקין: זאת אומרת, את היית מנגנת בכינור.
האשה בכחול: כן, כן, אני ולא אחרת.
רסקין: אני מבין.
האשה בכחול: ניגנתי עד שאמי איבדה את עצמה לדעת. ניגנתי טוב. מאז מותה אני מזויפת. כשבאנו לכאן שלחו אותנו למקום רחוק. היא תלתה את עצמה, אני הורדתי אותה מהחבל.
רסקין: למות בגיל צעיר כל־כך?
האשה בכחול: עכשיו אני בלי אמא, אבל אני מסתדרת לבד. אמנם החיים מתאכזרים אלי, אבל יש לי המון ידידים שעוזרים לי.

(רסקין ניגש אליה, מחבק אותה)

האשה בכחול: אינני אוהבת להתעסק בזמן שאני מגהצת.
רסקין (עוזב אותה): פתאום רציתי לנשק אותך.
האשה בכחול: השמלה קרועה פה־ושם, אבל אוכל ללבוש אותה יום אחד.
רסקין (יושב על־ידי המת): בבית הזה אין חוט ומחט.

האשה בכחול: אתה ודאי נעלבת שלא נתתי לך לנשק אותי, הנה. (קרבה אליה, נושקת לו) זה טוב? נכון, זה טוב? (מתישבת על-ידו)
 רסקין (בעודו מחבק אותה): לאחי היה חוט ומחט, היה אדם בעל ידיים זריזות. היו לו ידיים בטוחות. היה פסל גאוני, אני לא יודע איפה הוא מחזיק אותם, ואין טעם לשאול אותו מפני שרצחתי אותו לפני בואך.
 האשה בכחול: לפני בואי, בדרך אליך, פגשתי אדם משונה, עצר אותי ולא נתן לי להתקדם. היתה לנו מלחמה קשה מאד, קשה מאד. הוא נאבק אתי. היה אביר ממש, רצה שאנצח אותו. אני לא יכולה להתמודד אתם, הם למעלה מבינתי, הרי בכל יום עליך להתמודד אתם, לבסוף...
 רסקין: אני אוהב אותך.
 (האשה בכחול משתעלת בחזקה)

רסקין: היתזת דם על פני.
 האשה בכחול: אני מבוגרת ממך בהרבה, אסור לך לאהוב נשים מבוגרות.
 (קמה)

רסקין: את כבר הולכת?
 האשה בכחול: עדיין לא גמרתי את הגיהוץ. (חוזרת אל קרשה-גיהוץ. ממשיכה לגהץ) בעלי הזמין אותי לטיול באירופה. נסעתי. טיילנו ברומא, בריביירה, בפאריז. אני ואשתו ידידות מצוינות. נסענו לפינלנד, רק לרוסיה לא נכנסנו. ברוסיה קר. (רסקין מתכופף, מוציא מתחת למיטה חשבוניה של ילדים, מתישב על המיטה, משחק) מה אתה עושה?

רסקין: אני סופר את הימים.
 האשה בכחול: אתה באמת מפחד למות?
 רסקין: אני לא רוצה למות אף פעם. הימים עוברים רצופים הרגלים אישיים. אני מרגיש שהמוות מתקרב ובא. אני רוצה להיות חיי-נצח. יש לי כל הזכות לכך. אצלי שתיים ועוד שתיים זה חמש. הייתי נכשל לגמרי בחשבון מאז-ומתמיד. שתיים ועוד שתיים זה חמש. (ניגש אליה) אני מזמין אותך לרקוד. (ניגש לגרא-מופן, מפעיל אותה, שומעים פיקס-טרוט משנות ה-40. רוקדים)
 האשה בכחול (בזמן הריקוד): אתה רוקד נפלא.

רסקין: רגלי נעות מעצמן.
 האשה בכחול: אני מרגישה את עצמי באוויר.
 רסקין: אני מאושר.
 קול (שכן): תפסיקו את הרעש, אנחנו אנשים עובדים!
 קול (שכנה): שכן, אנחנו רוצים לישון!

(רסקין, מעוצבן, משתיק את הגראמופן. האשה חוזרת אל קרשה-גיהוץ)

רסקין: אינני מסוגל לזכות לפחות פעם אחת בחיי לרגע של עצמאות. תמיד משועבד לאחרים. מתי תגמרי סוף-סוף לגהץ?

האשה בכחול: התלבטתי הערב בין שני רצונות. רצייתי לכתוב מכתב נורא חשוב אליך — אני אומרת נורא חשוב — ורצייתי לגהץ את שמלת-הכלולות שלי. אתה יודע, קל לי יותר לגהץ את שמלת-הכלולות שלי מאשר לכתוב אליך מכתבים... חדל לשחק בחשבוניה, זה מעצבן אותי.

רסקין: טוב שזכרתי, עלי לצאת לעבודה.

האשה בכחול: איך תוכל לצאת? גשם יורד בחוץ.

רסקין: נכון, ועלי לתקן את האופניים.

האשה בכחול: מה לא בסדר שם?

רסקין: המושב. וחסר אוויר בגלגל אחד.

האשה בכחול: איך תצא לעבודה?

רסקין: אני חייב לצאת, הבטחתי לאנשים האלה. הם היו טובים אלי כל-כך.

כולם זורקים אותי מהעבודה; הם היחידים שהיו מעוניינים להחזיק בי. אתמול, כשחילקתי עתונים, השרשרת נפלה שלש פעמים. את מתארת לעצמך מה זה שלש פעמים. בכל פעם להיעצר, להפוך את האופניים. (צועד אל עומק הבימה, לוקח את האופניים, מביא אותם למרכז הבימה והופך אותם) שלש פעמים. וידי התלכלכו מגריזו, הכל התלכלך. אחר-כך בבוקר היה חם, חם מאד. שמתי את הסוודר על המושב אבל לא שמתי אותו טוב, שרוול אחד נפל ונכנס לתוך השרשרת, נקרע, הנה. (מראה לה את האפודה) נקרע. חבל מאד, זאת מתנה יקרה. אמנם הסוודר לא יפה, נכון יותר — חסר-טעם, אבל לי הוא היה יקר מאד מפני שקיבלתי אותו במתנה.

האשה בכחול: אילו היה חוט ומחט הייתי מתקנת לך את הסוודר.

רסקין (מתחיל לתקן את התקר): אני מקווה שהגשם ייפסק עד שאצטרך לצאת לעבודה. (שר) לה-לה-לה-לה. זה מקום-עבודה מצוין. (מפסיק לשיר) לא בכל פעם משיגים מקומות-עבודה כאלה. האחראי שלי אדם נחמד מאד. הם נתנו לי כסף לקנות מעיל-גשם אבל באותו יום הייתי מאד רעב, לא יכולתי עוד, אכלתי את הכסף. עבודה מצוינת. רק שהאיזור שבו אני מחלק עתונים גדול מדי. כל העיר. כן, אני מכיר את כל העיר בלילה, מתחיל בדרום וגומר בצפון. יש לי טכניקה מצוינת בחלוקת עתונים. כמובן, מהירות יוצאת מגדר הרגיל. (לפתע נאנח) הו, הו, הו, הו, הו, הו, הו, הו, הו, הו, הו, הו, הו, הו, הו.

האשה בכחול: אעשה לך עיסוי.

רסקין: אחר-כך. קודם עלי לתקן את האופניים. את יודעת, האופניים לא שלי. הם של חבר, אדם מאד חשוב, מאד מצליח, מאד משגשג. בכלל, בן-אדם, ואשתו! הו, איזה אינטלקט, חכמה, ממש חכמה. (מודאג) פעם אצטרך להחזיר את האופניים... לא, לא, אני לא אצליח לתקן את האופניים.

האשה בכחול: אתה חייב להצליח!

רסקין: יש לי ראייה חלשה, ובכלל אני אדם חלש. עשי לי עיסוי!

האשה בכחול: אתה מפונק.

רסקין: אני לא מפונק, כואב לי, פשוט כואב לי. (הוא שוכב ליד המת) רק אל תטעי — הוא מת ואני חי.

(היא מעסה אותו)

האשה בכחול: אבל אתה תצא לעבודה?

רסקין: ודאי... זה טוב מאד.

האשה בכחול: את בעלי תמיד הייתי מעסה.

רסקין: יש לך ידיים עדינות.

האשה בכחול: ניגנתי פעם בפסנתר.

רסקין: והכינור?

האשה בכחול: גם בכינור.

רסקין: לא חזק, לא חזק.

האשה בכחול: אני חושבת שזה מספיק. (חוזרת) עלי לגמור את הגיהוץ.

רסקין (קם, ניגש לאופניים, עומד מהורהר): אני חושב שלחלק עתונים על אופניים זאת שיטה מפגרת. בני־אדם היו צריכים לחלק עתונים על סוסים. אני מפליא לרכב על סוס.

(שומעים רעם בחוץ, גשם מתחיל לרדת, בהמשך התמונה הגשם גובר והולך.

האשה בכחול מצטלבת)

רסקין: מה זה?

האשה בכחול: הרגל מילדות.

רסקין: את זוכרת את הפצצות? יש לי כאן תקליט משנת 1944, את מוכרחת לשמוע את ההתחלה. (שם את התקליט, מסובב את הידית) (שומעים אזעקה המבשרת הפצצה)

קול (שכן): שקט, אנחנו אנשים עובדים!

קול (שכנה): שקט! אנחנו רוצים לישון!

(רסקין משתיק את הגראמופון)

האשה בכחול: היה יום בהיר מאד. אותו יום הפציצו אותנו. הנה הם לבנים, לבנים. (זועקת זעקת־אימה) אני מפחדת!

רסקין: אחר־כך עברנו לגור למרכז העיר. ישנו על קרש.

האשה בכחול: העיר בוערת!

רסקין: השמיים אדומים!

האשה בכחול: השעה שתיים. בעוד שעה עליך לצאת לעבודה ועדיין לא תיקנת את האופניים.

רסקין: כשבאו הברברים, הברברים... לא, אני לא אצליח לתקן את האופניים.

האשה בכחול: אני גמרתי לגהץ את השמלה. (מקפלת את השמלה, מכניסתה בזהירות לתוך המזוודה)

רסקין: לעזור לך לקפל את הקרש?

האשה בכחול: לא, אני אסתדר בעצמי.

רסקין: אני לא אצא לעבודה.

האשה בכחול: אתה בלתי־אחראי.

רסקין: אני חייב לשבת בבית־סוהר, מדוע אני חפשי? אני פושע, רצחתי את אחי, ההוכחה היא ברורה, מדוע לא עוצרים אותי?

האשה בכחול: הנרצח היה חף מפשע.

רסקין: עלי לשבת בבית־סוהר, באמת קשה לי, אני לא יודע כמה זמן עוד אוכל

להחזיק מעמד. בקרוב אתמוטט. את שומעת? (הגשם גובר) גשם נורא! את

מתארת לעצמך מה זה לצאת בגשם כזה בלי מעיל־גשם, בלי כובע, בלי כפפות,

בלי נעליים גבוהות. בגדי הם בגדים קיציים, החורף בא עלי במהירות, לא הייתי

מוכן לקראתו. הוא בא וגרף אותי בשערות לתוך המערבולת.

האשה בכחול: רצית לתת לי את החולצה שלך לגיהוץ.

רסקין: התחרטתי.

האשה בכחול: אם לא תצא לעבודה, מה תעשה?

רסקין: אני לא יודע.

האשה בכחול: אני לא יודעת לשיר.

רסקין: הגראמפון.

האשה בכחול: השכנים לא נותנים.

רסקין: אין לי שכנים. מאחרי הקיר קיימים שדים, ומאחרי הקיר הבא שדים

אחרים, ואת בעצמך שטן. (נאנח) חיים קשים. (בועט באופניים ומפיל אותם)

לא אלך עוד לחלק עתונים! אני אדם בעל כוח־החלטה.

האשה בכחול: מה תעשה?

רסקין: באמת אין לי מושג.

האשה בכחול: מה תעשה?

רסקין: יכולתי לעשות המון דברים לו נתנו לי אפשרות לכך, אבל בלמו אותי.

הסרחון הזה, בני־האדם האלה, רצחתי את אחי משום שהיה טוב, משום שהיה

תמים.

האשה בכחול: אתה מרחם על עצמך.

רסקין: נכון, יש לי מלוא הזכות לכך. אני חלש, אני עיור.

האשה בכחול (בלעג): יותר מדי אתה מרחם על עצמך.

רסקין: אז מה לעשות?

האשה בכחול: לצאת לעבודה! לצאת לחלק עתונים!

רסקין: בגשם?

האשה בכחול: בגשם!

רסקין: מתי אעזוב את הסביבה הזאת? מתי אעזוב את הצריפים האלה? אני

ישן כאן ולא גר כאן. תמיד חלמתי על דשא ועל בית בתוך הדשא, על חדר

מרווח והרבה־הרבה שמש.

האשה בכחול: אם שנינו נעבוד...

רסקין: אחי גר כאן לפני. אני באתי אליו מעולם אחר. הוא היה פסל לא טוב אבל מסגר מצוי. איך הוא חי כאן אין לי מושג, שום מושג. לא יכולתי לסבול לראות זאת בשום־פנים־ואופן. אני צמא לחיים חדשים, צמא מאד. (ניגש אליה) אני מתחנן לפניך, הירגי אותי! אני חייב למות, אני מפחד לעשות זאת בעצמי. עשי זאת את!

האשה בכחול: איך אתה מעדיף למות?
רסקין: סכין.

האשה בכחול: שכב ליד האח שלך! (רסקין שוכב ליד אחיו. היא מוציאה סכין שהיה מוסתר כל הזמן בין שדיה) מוכן?
רסקין: מוכן.

האשה בכחול: וכך, וכך, וכך, וכך. (דוקרת ודוקרת בלי סוף)
(דומיה)

האשה בכחול: הוא ביקש ממני לגהץ לו את החולצה. (פושטת את החולצה מעליו) אני אעשה זאת לזכרו. היה בחור טוב. את אחיו לא הכרתי, את הבחורים האלה לא הכרתי בעצם. הם היו כאן בתוכנו, נשמו כמונו, ועכשיו הם ישנים. אך מיידוע, אולי יתעוררו בבוקר, יתעוררו ויבואו לבקש מאתנו די־וחשבון, ומה נשיב להם? מה נשיב להם?

(היא ניגשת לגראמפון, מסובבת את הידית, שומעים את הרקוויאם של ורדי)

קול (שכן): שקט! אנחנו אנשים עובדים!

קול (שכנה): שכן! אנחנו רוצים לישון!

(היא משתיקה את הגראמפון, ניגשת אל קרש־הגיהוץ, מתחילה לגהץ את

החולצה של רסקין. האור דועך, הגשם גובר)

